

Розділ XIX

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СУДОУСТРОЮ, ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПРОКУРАТУРИ, ІНШИХ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ, АДВОКАТУРИ

БАКАЯНОВА Н. М.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри організації судових та правоохоронних органів,
кандидат юридичних наук, доцент, адвокат,
секретар дисциплінарної палати кваліфікаційно-дисциплінарної комісії
адвокатури Одеської області

ФУНКЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА В СВІТЛІ ЗАКОНОДАВСТВА ПРО АДВОКАТУРУ ТА АДВОКАТСЬКУ ДІЯЛЬНІСТЬ

Тенденції реформування законодавства про надання правової допомоги є такими, що передбачають виключне представництво адвокатами іншої особи в суді, крім випадків встановлених законом [1; 2]. Ставлення юридичної спільноти до запропонованих змін, їх дискусійний характер, від оплесків до неприйняття, зобов'язує науковців звернутися до теоретичних засад представництва та особливостей його здійснення адвокатами.

П.9 ч.1 ст. 1 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» № 5076-VI від 5 липня 2012 р. визначає представництво як вид адвокатської діяльності, що полягає в забезпеченні реалізації прав і обов'язків клієнта в цивільному, господарському, адміністративному та конституційному судочинстві, в інших державних органах, перед фізичними та юридичними особами, прав і обов'язків потерпілого під час розгляду справ про адміністративні правопорушення, а також прав і обов'язків потерпілого, цивільного позивача, цивільного відповідача у кримінальному провадженні

Юридична наука розглядає представництво і як правовідносини, через які одна особа (представник) виконує у межах своїх повноважень процесуальні дії від імені та інтересах іншої особи [3, с. 201–202; 3, с. 119;], і як саму діяльність представника, вчинення ним певних процесуальних дій від імені і в інтересах іншої особи [4, с. 119;], а також

як форму надання допомоги у процесі, зокрема, й правової [5, с. 103; 6, с. 161]. Очевидно, що кожен з зазначених підходів має право на існування, оскільки акцентує увагу на тих чи інших особливостях, якими характеризується досить непростий за своїм теоретичним підґрунтям правовий інститут представництва.

Проте представництво, яке здійснює адвокат, не можна розглядати як класичне представництво. Перш за все, діяльність представника від імені та в інтересах особи, яку представляють, розглядається і законодавством, і правовою наукою як класична ознака матеріально-правового та процесуального представництва [7, с. 315], однак, Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» не дає жодних натяків на те, що адвокатська діяльність, загалом, та представництво, зокрема, може здійснюватися від імені клієнта.

Закон «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» визначає адвокатську діяльність як незалежну професійну діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. У науці цілком обґрунтовано, що адвокатська діяльність є публічно-правовою діяльністю [8, с. 23; 9, с. 121]. У зв'язку з цим, логічно продовжити, що така публічно-правова діяльність не може здійснюватися від іншого імені (імені клієнта), окрім імені самого адвоката — в цьому власне і знаходить свій прояв публічний характер діяльності адвокатури.

По-друге, при порівнянні правового статусу адвоката як представника та будь-яких інших представників у правовій літературі акцентується увага на тому, що поряд з процесуальними правами, які закріплені процесуальним законодавством, адвокат має можливість користуватися й професійними правами, визначеними Законом «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [10, с. 287]. Зауважується, що виходячи із спеціального матеріально-правового статусу адвоката, він наділений ширшим обсягом процесуальних прав у сфері доказування та ширшим колом обов'язків, пов'язаних із забезпеченням інтересів особи, яку він представляє, під час здійснення цивільного судочинства [11, с. 118]. Висловлюються пропозиції щодо закріплення професійних прав адвоката безпосередньо у процесуальному законодавстві, Законі України «Про виконавче провадження» [12, с. 279–280].

Проте з такими думками погодитись не можна, оскільки їх реалізація підіриває теоретичні основи будь-якого юридичного процесу, суперечить теорії процесуальних правовідносин. Слід визнати, що учасниками процесу можуть бути особи з різним правовим статусом, проте їх процесуальні можливості можуть відрізнятися виключно в залежності від функції, яку вони здійснюють.

Відтак, вирішення питання з ймовірним підвищенням статусу адвоката у процесі, необхідно шукати не лише у вдосконаленні окремого правового регулювання участі адвоката в межах виконання ним функції

представництва, а у прийнятності виконання адвокатом представницької функції загалом у класичному її розумінні, з виокремленням самостійної функції як виду правової допомоги та, як наслідок, самостійного процесуального становища адвоката.

Список використаних джерел

1. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», реєстраційний № 3524 від 25.11.2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209;
2. Проект змін до Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», підготовлений Робочою групою з законодавства про адвокатуру та безоплатну правову допомогу при Раді з питань судової реформи. – 25.03.2016 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jrc.org.ua/upload/steps/f59d849ee7f72252cc4a500e6d454074.pdf>;
3. Цивільний процес України. Академічний курс: підручник для студ. юрид. спец. вищ. навч. закл. / [С. Я. Фурса, С. І. Фурса, О. В. Гетманцев та ін.]; за ред. С. Я. Фурси. К.: Видавель Фурса С. Я.: КНТ, 2009. 848 с;
4. Джафарова М. В. Представництво в адміністративному судочинстві України / М. В. Джафарова // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 115– 120 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010- 2/10dmvasu.pdf>;
5. Васильев С. В. Гражданское судопроизводство государств-участников СНГ / Васильев С. В. Харьков: Харьков юридический, 2008. 512 с.;
6. Зейкап Я. П. Захист у цивільній справі : науково-практичний коментар / Я. П. Зейкап. Київ: КНТ, 2007. 484 с. І;
7. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного впровадження : монографія / С. С. Бичкова. К.: Атіка, 2011. – 419 с.;
8. Аракелян М. Р. Інститут адвокатури у правозахисній діяльності сучасної української держави / М. Р. Аракелян // Актуальні проблеми держави і права. – 2011. – Вип. 60. – С. 21– 27;
9. Тацій Л. В. Юридична природа адвокатури в системі захисту прав і свобод людини і громадянина : дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Л. В. Тацій. – Харків: Б.в., 2008. – 176 с.;
10. Одосий О. Ю. Участие адвоката в исполнительном производстве по исполнению определения суда об обеспечении гражданского иска / О. Ю. Одосий // Цивилистическая процессуальная мысль. Международный сборник научных статей. Выпуск 4 «Адвокатура» / Под ред. д.ю.н., проф. Фурсы С. Я. – К.: Алерта, 2015. – С. 284– 292.;
11. Бичкова С. С. Окремі аспекти участі адвоката у цивільному процесі України / С. С. Бичкова, Г. В. Чурпіта // Бюлетень Міністерства юстиції України. 2014. № 9. С. 116– 122; 12. Мальский М. М. Актуальные аспекты представительства сторон исполнительного производства адвокатом / М. М. Мальский // Цивилистическая процессуальная мысль. Международный сборник научных статей. Выпуск 4 «Адвокатура» / Под ред. д.ю.н., проф. Фурсы С. Я. К.: Алерта, 2015. С. 275– 283.